

PRED NOVO KULTURNO SEZONO

Kulturnoumetniška društva in skupina naše občine so v mesecu septembru ponovno oživele ter si zastavile cilje in naloge za prihodnjo kulturno sezono.

Čeprav problemov in težav ob delovanju na ljubiteljskem kulturnem področju nikoli ne zmanjka, člani naših KUD-ov in skupin s svojim delom nenehno dokazujejo, da so še kako pomemben dejavnik v kulturnem in družbenem življenju današnje stvarnosti.

Seveda tudi med početnicami društva niso bila v popolnem mirovanju, vsaj nekatera ne. Še zlasti pa ne njih predsedniki in drugi aktivni člani društev, saj je bilo treba pripraviti poročila o prejšnji kulturni sezoni, programe za naprej ter odgovoriti na razpis o možnosti pridobitve sredstev za naložbe v posebno in funkcionalno opremo KUD-ov in skupin ter v prostore za kulturo, ki ga vsako leto pošlje Odbor za naložbe pri ZKO mesta Ljubljana.

Kljub skromnim finančnim sredstvom ter marsikje prostorski stiski in kadrovskim težavam je ljubiteljstvo v naši občini dokaj razvejano! Zlasti izstopata obe instrumentalni skupini – Harmonikarski orkester KUD Vide Pregarc in Papirniški pihalni orkester Vevče, ki se postavljata z odličnimi dosežki na srečanjih in tekmovanjih doma in v tujini. Svojo visoko kvaliteto raven tudi vsako leto sproti potrjuje!

V občini premoremo še sedem pevskih zborov ter dva moška okteta, deset gledaliških skupin, tri lutkovne skupine, tri plesne skupine, štiri likovne ter dve fotosekciji. Po šolah pa deluje še cela vrsta šolskih kulturnih društev z velikim številom različnih krožkov in sekcij za raznotere zvrsti kulturnoumetniškega ustvarjanja in poustvarjanja.

Vsakoletna občinska srečanja ter druge akcije in prireditve so prikaz oz. prerez dosežkov ljubiteljskih kulturnih dejavnosti v občini, obenem pa vsem sodelujočim potrditev in vzpodbuda za nadaljnje delo.

Na zadnji seji IO ZKO v drugi polovici meseca septembra je bil sprejet delovni program zveze do konca leta 1991 katerega glavne naloge in akcije so:

Sklic vseh strokovnih odborov, posvet predsednikov društev in skupin, posvet režiserjev gledaliških in lutkovnih skupin, posvet zborovodij

odraslih pevskih zborov, posvet zborovodij šolskih pevskih zborov, obiski po KS ter KUD-ih, priprave na občinska srečanja za vse zvrsti dejavnosti.

Sodeč po dosedanjih izkušnjah in zagnanosti, s katero naši ljubiteljski kulturni delavci opravljajo svoje kulturno poslanstvo, lahko tudi v bodoče pričakujemo nadaljnjih uspehov na tem področju ter razcvet ljubiteljstva v naši občini, tako po množičnosti, kakor tudi v kvalitetni rasti. Seveda pa je to v marsičem odvisno tudi od trenutne situacije, ki prav ta hip ni ravno rožnata!

STARŠI PREDŠOLSkih OTROK

POTREBUJETE celodnevno varstvo za svojega otroka, ali morda varstvo le za nekaj ur dnevno med 5.30 in 16.30?

ŽELITE, da se vaš otrok že pred vstopom v šolo, v »MALI ŠOLI« seznanji z angleškim jezikom?

POKLIČITE telefonsko številko 448-848 ali 446-901, ali pa se oglasite v UPRAVI VVO Otona Župančiča, Parmska 41, Ljubljana, štepanjsko naselje med 7. in 14. uro, lahko vsak dan razen sobote!

KOMUNALNO PODJETJE LJUBLJANA p.o.

6.e. Družbeni standard

61000 LJUBLJANA, Poljanska 66 – tel.: (061) 310-350, 320-351
žiro račun: 50103-601-24027

**Nudimo tople obroke po konkurenčnih cenah:
malica
kosilo
večerja**

**Po dogovoru tudi dostavljamo in razdelimo.
Informacije na telefon (061) 310-356.**

TAMBURAŠKI ZBOR BERDA

Poglavitni namen Društva upokojencev štepanjsko naselje je seveda pritegniti čimveč upokojenih krajanov v svoje članstvo, v njegovem okviru pa delujejo tudi različne sekcije, v katerih se lahko člani posvetijo svojim hobijem npr.: šahu, balinanju, kartanju, izletom. V začetku leta 1991 so ustanovili svoj tamburaški zbor. Seveda je akcija za nabavo instrumentov stekla že kakšno leto prej, saj finančna sredstva, ki jih je bilo treba zbrati, niso bila majhna. Glasbila (brač, bisernico, bugarijo, berdo) izdeluje tovarna glasbil v sosednji Hrvaški. Danes pa je že prijetno spremljati zbor na njegovih vajah, ki jih imajo trikrat tedensko. Vaje vodi g. Franc Kozelj, znani ljudski glasbenik, pa tudi pisec. Trenutno ima zbor pet članov. Moti jih le to, da morajo občasno iskati nove člane, saj je tudi pri njih navzoča fluktuacija članstva. Seveda se srečujejo tudi s prostorsko stisko, saj so prostori, ki jih ima na razpolago DU, majhni. Dogovarjamo se z Osnovno šolo Karel Destovnik-Kajuh; tam bi člani poskrbeli za podmladek tamburaškega zbora, po tistem pa si želijo tudi folklorno sku-

pino ter pevski zbor. Z dobro voljo in razumevanjem šole bo problem rešen.

Rad bi izrabil priložnost in povabil ljubitelje petja, pa tudi glasbenike, ki bi želeli sodelovati v našem zboru BERDA, naj se javijo na naslov: DU

štepanjsko naselje, Jakčeva 17, tel. 452-407, Leon Kosič. Seveda moram na koncu omeniti, da je »oče« tamburaškega zbora Berda g. Leon Kosič, saj je prav on zbral finančna sredstva, pa tudi iskal člane zbora.

VILJEM KLEMENC

SAMOMOR NAŠ VSAKDANJI

O »dejanju obupancev« in o domnevnih vzrokih zanj je bilo napisano že toliko (tudi neumnosti), da o tem v kratkem premisleku za preprosto, lahko bi rekli vsakdanjo rabo, ne kaže izgubljati besed. Ko pravim za preprosto, vsakdanjo rabo, mislim na tistih 710 prostovoljnih – kot tudi pravijo – smrti v Sloveniji, ki jih za zadnji čas beleži bolj ali manj zanesljiva statistika in jih lahko tudi za leto dni vnaprej izračunamo, če tako imenovani koeficient samomorilnosti na Slovenskem (ta zdaj znaša 35,5 na sto tisoč prebivalcev) pomnožimo z dvajset. Račun ni povsem natančen, a tudi statistika najbrž ni. So načini, kako po svoji volji oditi iz življenja tako potihno, da samo-voljnosti nihče ne opazi. Kakorkoli že je s tem, če število teh smrti pomnožimo s številom tistih (sorodnikov, sodelavcev, prijateljev in znancev), ki jih tako ali drugače prizadene, potem – če že ne o vsakdanjosti – lahko govorimo o veliki verjetnosti, da bomo o tej stvari kdaj prisiljeni razmišljati.

Gre za to, da taka smrt bližnje obremenjena z občutki krivde, z vprašanjem, ali smo s svojim ravnanjem kaj prispevali k usodni odločitvi ali vsaj z vprašanjem, če bi jo, ko bi vnaprej vedeli, lahko spremenili. K takim občutkom in vprašanjem svoj del nedvomno prispevajo tudi strokovnjaki, ki med neposrednimi povodi za skrajno dejanje – o pravih vzrokih med njimi ni dokončnega soglasja – na eni strani zelo pogosto nahajajo spore in nesoglasja v družini ali sploh v krogu najbližjih (»nesrečna ljubezen«), pa tudi neuspeh oziroma izjalovitve načrtov in pričakovanj na delovnem področju (neuspeh v šoli, napredovanje v službi, izguba delovnega mesta in podobno), na drugi strani pa govorijo o dvojni naravi samomora. Menijo, da je ta po eni strani umik ali pobeg in zanikanje vrednosti življenja, po drugi pa »apel«, klic na pomoč, ki smo ga očitno prej, ko je bil manj »glasen«, iz tega ali onega razloga preslišali.

Pogled na krivulji pogostnosti sa-

momorov in prijavljenih poskusov samomora v Sloveniji (količniki po starosti in spolu za leto 1989) in kratek premislek o teh krivuljah pa napeljujeja na misel, da – vsaj ko gre za samomor – »sporočanje« ni zgolj enostransko. Poglejmo! Poskus samomora, ki nasploh velja boj za »klic v silo«, doseže tako pri moških kot pri ženskah absolutni vrh nekje med sedemnajstim in triindvajsetim letom, potem pa v glavnem strmo pada; izjema so ženske med štiridesetim in petinštiridesetim letom. Nasprotno pa krivulja, ki kaže pogostnost samomorov pri moških, strmo narašča s starostjo in – sicer ob rahlih nihanjih – doseže prvi vrh pri petinpetdesetih letih starosti (količnik blizu 100), drugega pri sedeminsedemdesetem letu (količnik 165), potem strmo pade in se pri devetdesetem letu ponovno dvigne skoraj do prejšnjega vrha (količnik blizu 160). Pri ženskih samomorih gre krivulja nekoliko drugače, vendar so njeni vrhovi pri enakih starostih kot za moške (količnik vseh

vrhov je pri 45). Pri tem pa je treba povedati, da zadnja leta, potem ko so strokovnjaki že napovedovali, da je krivulja samomorilnosti na Slovenskem dosegla vrh in da se umirja, ta spet strmo narašča.

Če sprejmemo domnevo o dvostranskem sporočanju in se po pogledu na krivulji vprašamo, kaj družbeno okolje sporoča potencialnim samomorilcem, potem je odgovor približno takšen: Naša najvišja vrednota je produktivnost, karkoli si že pod tem mislimo, in kolikor manj si pridružen, toliko manj te potrebujemo; ko z leti postajaš vedno manj sposoben skrbeti sam zase, nam postaja vedno bolj nadležen, motiš nas pri delu in nam jemlješ čas in vedno bolj tudi denar; tvoja betežnost je na koncu nezasišano druga in brez smisla tako zate kot za nas; umri že vendar! Taka sporočila, izrečena naravnost, bi seveda imeli za nezasišana in bi jih obsojali, spremenjena v individualna dejanja pa bi kaznovali tako drastično, kot so bile kaznovane tiste medicinske sestre na Dunaju, ki so nemočnim starim bolnikom »pomagale« umreti. Pa vendar ni mogoče zanikati, da taka sporočila nenehno prihajajo; ko bi se kdo zares šel preprečevanja samomorilnosti, jih zbiral, urejal in razlagal, kaj pomenijo in kakšne posledice povzročajo, bi jim ne prišel do konca. Zato samo za primer: kako naj se počuti upokojenec, ko mu tako imenovana družba v javnem glasilu sporoči podatek, ki ga je pridelala država v svojem statističnem uradu, da je razmerje med

aktivnimi zaposlenimi in upokojenci že skoraj dve proti ena. Podatka, da je tudi on statistično gledano – rodil, hranil, vzgajal in pomagal izobraziti dva aktivna delavca, ni nikjer, da ne govorimo o deležu, ki bi moral biti zanj shranjen za leta »suih krav«. Podobna sporočila kot upokojencem in starcem pa prihajajo tudi drugim, manj uspešnim, neuspešnim ali preprosto drugačnim, takim, ki se teže vprezajo v voz, v katerem cijazimo naš vsakdanjik.

Tako to gre. In če gre, se je nujno vprašati, kako to, da je samomorilec sorazmerno malo. Prvi odgovor je preprost: nismo vsi enako občutljivi ne za telesne ne za duševne bolečine; najprej odhajajo najbolj občutljivi in če število odhajajočih narašča, to pomeni, da narašča bolečina oziroma to, kar jo povzroča. Drugi je malo bolj zapleten, a dovolj očiten: ljudje nismo samo to, za kar nas določa sistem, ki pošilja prej omenjena sporočila. Vsak zase spregledujemo njihove polresnice in se skušamo dokopati do svojih resnic, ki so drugačne, takorekoč iz »druge opere« ali iz »drugega vica«. To predvsem pomaga živeti nam samim, pomaga pa tudi, ko smo se prisiljeni spraševati, kaj smo storili ali kaj smo opustili, ko gre za tako imenovano prostovoljno smrt koga, ki nam je bil bolj ali manj blizu. Sistema sicer ne moremo spremeniti, ni pa nujno, da nekritično sprejemamo njegove signale, ali da jih – okrepljene – oddajamo naprej.

INA PETRIC
dipl. psiholog

Branko Reisp: GRAD FUŽINE

O knjižici z gornjim naslovom (izšla je letos pri založbi Obzorje v Mariboru in obsega 40 strani) velja spregovoriti kar s treh vidikov. To so: avtor, naslov (tema), zbirka. Pa začnimo z zbirko. Nacionalno in kulturnozgodovinsko dragocena zbirka Kulturni in naravni spomeniki Slovenije (zbirka vodnikov) je z Reispovo knjižico prispela že do 175. številke! Žal je ta zbirka premalo znana in tudi premalo popularizirana. Torej jo priporočimo vsaj na tem mestu. V tej zbirki je prikazana Slovenija s svojimi raznolikimi znamenitostmi, od posameznih krajev, gradov, muzejev, hiš do naravnih lepot in posebnosti. Zbirka je začela izhajati 1965 in je tako praznovala že svojo 25-letnico.

V prvem zvezku je S. Peterlin prikazal »Triglavski narodni park«, v 150. pa je P. Skoberne opisal Triglav. Jubilejni 50. zvezek je izpeljal »Sprehod po Ljubljani k ostankom Emone (J. Šašel), v jubilejnem 100. zvezku pa je D. Vuga obdelal »železnodobne Vače«. Leta 1985 je izšla brošura Dvajset let zbirke z bibliografijo (1. do 150. zvezek), ki pa ima, žal, nekaj pomanjkljivosti.

Branko Reisp je zbirki prispeval že 13 zvezkov. Predvsem se je posvetil gradovom (npr. Grad Mehovo, Predjama, Turjak, Blejski grad, Škofjeloški grad, Ljubljanski grad, Grad Kostel, Grad Kalc, Grad Smlednik, Grad Meija). V »Gradu Fužine« nam avtor privlačno naniza vrsto kulturnozgodovinskih dejstev in dogajanj od nastanka gradu (16. stoletje) do naših dni. V dveh za Slovence izredno pomembnih obdobjih, v protestantizmu in v Prešernovem času, je bil grad Fužine zaradi svojih gospodarjev celo v ospredju splošno-slovenskega dogajanja! V 16. stoletju so bili lastniki gradu Khisli, ki so bili med vodilnimi protestanti na Kranjskem in bili tudi vidni podporniki slovenske protestantske književnosti. Ko je družina Khisl v začetku 17. stoletja izumrla, so grad kupili jezuiti in ga imeli v lasti do začasne ukinitve tega reda leta 1773. Grad je bil nekaj časa državna last, država pa ga je 1825 prodala trgovcu Fidelisu Terpinču. Le-ta je bil znamenit podjetnik in največji slovenski industrialec tistega časa. Živahno je sodeloval tudi v političnem in kulturnem življenju, podpiral je nacionalna društva in bil med ustanovnimi člani Maticе Slovenske. V lasti Terpinčevih naslednikov je bil grad do 1938, ko ga je kupila delniška družba Združene papirnice Vevče, Goričane in Medvode. Med vojno je bila v gradu italijanska vojska in povzročila precej škode, po vojni pa je grad v skladu s proletarsko-proletifednalno miselnostjo nadalje propadal. Sedanja obnova gradu in zamisel o namestitvi Arhitekturnega muzeja in Plečnikove razstave v fužinski grad sta obetavni rešitvi za nadaljnji razvoj tega kulturnega spomenika.

Poročilo o mikavni Reispovi knjižici, obogateni s številnimi ilustracijami in tiskani na odličnem papirju, končajmo kar z oznako tega dela na platnicah te edicije: »Zanimiva pripoved o izredno kulturno prizadevanjih in pomembnih fužinskih graščakah«.

ANDRIJAN LAH

Grad Fužine, Franc Kurz zum Thurn und Goldenstein (ok. 1850)

TRGOVINA JOLLY

- ŠOLSKI PRIBORI
- DARILA, IGRAČE
- AVDIO KASETE...

ZALOŠKA 38
61000 Lj. – MOSTE